
CORNELIUS

**Tidsskrift for
astrologisk dokumentation og forskning**

Udgivet af Astrologisk Museum
ISSN 1602-9186

Nr. 2 – Juni 2004 – 2. Årgang

Måleenhed eller ej

Striden mellem naturvidenskab og humanvidenskab kan reduceres til en strid om de relevante måleenheder. Den franske filosof og børnepsykolog, Jean Piaget, præciserede dette for en menneskealder siden i sit berømte essay om de humanistiske videnskabers placering. Stort set alle andre forskelle mellem de to videnskabelige kulturer vil vise sig ikke at være så absolutte endda, når man ser nøjere efter.

Striden har med lidt andre ord stået om, hvorvidt undersøgelse af ikke-målelige kvaliteter overhovedet bør kaldes videnskab. En problemstilling, der ikke er så gammel endda, idet den blot rækker tilbage til det 19. århundrede, hvor den positivistiske filosofi havde sin sejrsgang. I dag undersøges blandingen af målelige og ikke-målelige kvaliteter med metoder fra fænomenologi og hermeneutik, der af samme grund er anvendelige i den gryende astrologiske protovidenskab og forskning.

Om der indgår kvantitative (målelige) eller kvalitative (ikke-målelige) elementer i en given undersøgelse er på denne måde blot et spørgsmål om at definere de mulige måleenheder og undersøgelsesmetoder. Astro-

Jean Piaget 1896-1980

logisk forskning kan dermed træde ud af den klassiske *Methodenstreit* og dens frugtesløse enten-eller problemstilling (dikotomi) for at vende os hen mod konstruktivt at definere de relevante forskningsemner og de dertil bedst egnede metoder.

–red

Astrologi og den manglende falsificering

Filosoffen Karl Popper blev kendt og bl.a. adlet for sit krav om, at en god teori skal kunne falsificeres – dvs. at selve teorien og dens påstande, skal sættes sådan op, at man kan afgøre, om den kan afvises

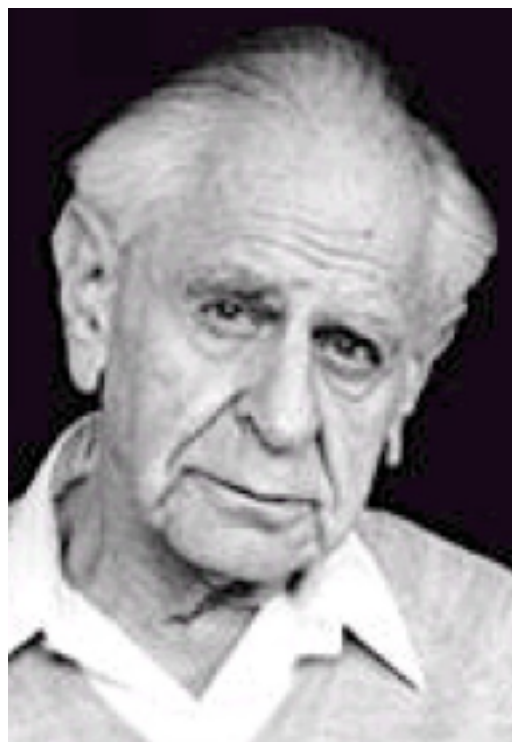
af Lars Steen Larsen

Der er mange forslag til, hvordan man evt. kan forske i astrologi. Claus Houllberg skrev en god artikel om emnet, set fra et teoretisk synspunkt, bl.a. angående såkaldt kvalitativ forskning. Inden man evt. vil forske i emnet på den måde, er der dog nogle andre betragtninger, der også er nødvendige.

Falsificering

Filosoffen og videnskabsteoretikeren Karl Popper blev kendt og bl.a. adlet for sit krav om, at en god teori skal kunne falsificeres. Dette betyder, at selve teorien, dens påstande, hypotesen om man vil, skal sættes sådan op, at man kan afgøre, om den kan afvises. Kan en teori (hypotese) ikke falsificeres, er det ifølge Popper en pseudo-teori. Det er altså ikke en rigtig teori, selv om den ligner og giver sig ud for at være en ægte hypotese. En ægte hypotese kan man altid afgøre om er sand og falsk. Popper var meget irriteret på psykoanalysen og den marxistiske teori. Det fik ham til at angribe begge systemer for at opstille teorier, som når det kom til stykket, ikke var teorier alligevel. Det var pseudo-teorier.

En ægte teori kan godt være forkert, eller

Sir Karl Popper 1902-1994

vise sig at være forkert, alligevel er det en ægte teori, fordi den kan falsificeres. Nogle eksempler kan illustrere dette.

Teori eller hypotese:
Det sner hver jul

Her kan man definere jul som juleaften samt 1. og 2. juledag. Hypotesen siger, at der skal falde sne, dvs. mindst en af dagene, eller blot i dette tidsrum.

Teorien er en ægte teori, fordi vi alle kan afgøre, hvornår det ikke sner. Såfremt det regner, eller der ikke falder nedbør, ja, så sner det ikke. Empirisk data eller fænomener i virkeligheden – her ingen nedbør eller regn – kan altså afvise teorien. Teorien lader sig afvise eller falsificere.

Det er ikke en god teori, fordi den ikke kan verificeres; desværre er det jo ikke hvid jul hvert år. Men det er en ægte teori, ikke en pseudo-teori. Den kan ikke verificeres, men den kan falsificeres.

Teori eller hypotese:
*Danskere bliver i gennemsnit
40 år gamle*

Nu kan man definere "gennemsnit" og således tælle op ud fra fødselsdata, hvornår en person dør. Man kan afgøre om en person dør som 40-årig eller f.eks. som 77-årig. Hermed kan man finde gennemsnittet. Teorien kan afvises, såfremt empirisk data ikke passer med teorien. Teorien er en ægte teori, den kan falsificeres, men det er ikke en god teori, for den holder ikke stik. Den kan altså ikke verificeres.

*For at en teori kan falsificeres,
skal der kunne findes empirisk data,
der kan afvise teorien.*

Man kan altid få det til at passe

Popper lagde i sin ungdom mærke til, at marxister dengang i Wien altid kunne få deres teorier til at passe. Uanset, hvad der skete af historiske begivenheder, kunne det altid tolkes til, at kapitalismens sammenbrud var nær. Det var således klar, at 1. Verdenskrig varslende kapitalismens kommende sammenbrud. Det var der gode argumenter for. Popper var også irriteret på den fremstormende psykoanalyse. Og da han analyserede Freuds teorier, nåede han til samme konklusion: uanset hvad der skete, kunne det udlægges som om, at teorierne var sande. Enhver forglemmelse kunne altid tolkes til at være en fortrængning, enhver handling til at være en overspringshandling. Så uanset hvad en stakkels patient siger, ja, så er han fanget, og gør han til sidst oprør med terapeuten, er det jo et bevis for ødipuskomplekset (for terapeuten er jo symbol på faderen)!

En teori man ikke kan falsificere, kan man altid med gode argumenter få til at passe. Ikke fordi teorien så er blevet verificeret, for det er den ikke; det er kun noget tilhængerne tror – eller snarere bilder sig ind.

Religion kan ikke falsificeres

Et kendetræk ved religion – set ud fra Poppers falsifikation – er, at religiøse ud-

sagn sædvanligvis ikke kan falsificeres. Religion tilhører altså ikke emnet ægte hypotese. Lad mig give et eksempel:

Hypotese:
Gud er god

Man kan se på følgende to begivenheder (empirisk data):

- a. Et barn dør 5 år gammel.
- b. En kvinde lever i 90 år
og siger, at hun har haft et godt liv.

Den religiøse kan få udsagn a til at passe med argumentet: Barnet er kommet op til Gud og har det godt; ergo Gud er god. Tilfælde b (empirisk data b): Kvinden bliver 90 år og kan takke Gud for det; ergo Gud er god.

Den modsatte hypotese, "Gud er ond", ja, den findes faktisk i virkeligheden, nemlig blandt mange gnostikere. Her er den gode Gud sat ud af spillet tidligt i skabelsen, og en ond Demiurg (f.eks. Lucifer) har taget over. Demiurgen er skaberen af verden og den, der styrer verden. Ser man på de to udsagn a & b, dvs. det empiriske materiale, bliver argumenterne:

- a. Barnet dør 5 år gammel;
ergo er Gud ond.
- b. Kvinden på 90 år tror sig lykkelig,
men hun er kun blevet endnu mere
fandet i den onde verden. I mange
kommende liv skal hun igen fødes
ind i en ond verden; ergo Gud er ond.

Som man kan se, kan de samme empiriske data bekræfte to helt forskellige teorier. Noget er forkert? Det forkerte er, at begge teorier er pseudo-teorier, ikke ægte teorier. Der findes ingen data, ingen empiri, som kan afvise hver af de to helt modsatte hypoteser. Altså kan man aldrig falsificere udsagnene, og man kan omvendt altid få dem til at passe med diverse argumenter.

Teorierne "Gud er god" eller "Gud er ond" virker jo meget velformulerede, og den religiøse er da også fast overbevist om, at det er klare udsagn. I den religiøse hjerne er det-

te klare udsagn, der har hypotetisk status. Det er en ægte teori, tror den religiøse. Og det virker jo sådan, men er det bare ikke.

Hypotese:
Der findes karma

Her er tricket, at man kan dele karma op i god eller dårlig karma. Sker der noget godt med en person, ja, så er det god karma, og sker der noget negativt, er det dårlig karma. Så uanset hvad der foreligger af empirisk data, kan man altid få det til at passe med at være god, dårlig eller evt. neutral karma.

Hjælpe-hypoteser

Popper gjorde det klart, at en pseudo-teori altid betjener sig af såkaldte hjælpe-hypoteser. I de foregående eksempler er "det at kunne komme op til Gud", "reinkarnation i en ond verden" og "god og dårlig karma" de hjælpe-hypoteser, der får det hele til at passe uanset, hvordan man vender og drejer det. En ægte teori anvender aldrig ekstra skjulte hjælpehypoteser.

Astrologi og falsificering

Nogle astrologiske udsagn kan falsificeres, andre ikke. Planeter i tegn, huse og aspekter, de såkaldte byggestene i horoskopet, ja, de kan falsificeres. F.eks.:

Hypotese:
*Sol eller Mars i Vædder
gør folk mere til sportsfolk eller militærfolk
end ellers*

Dette er gode gamle astrologiske udsagn. Med Mars i Vædder bliver man, eller kan nemt blive, soldat eller officer. Man kan forske i denne teori, fordi empirisk data kan afgøre, om hypotesen ikke passer. Er en person f.eks. musiker og født i Vædderens tegn eller med Solen i Vædderen ja, så afviser det hypotesen.

Forskning må så afgøre, om de enkelte byggestene passer eller ej. Megen forskning har søgt at afgøre dette, bl.a. Gauquelin selv, og resultatet er blevet, at det har man ikke kunnet finde bevis for. På samme måde har man undersøgt aspekter, man aldrig

fundet nogen sammenhæng til folks erhverv eller andre faktorer. Horoskopets enkelte byggestene indeholder falsificerbare udsagn og skaber en ægte teori, som kan falsificeres. Men byggestenene er aldrig blevet verificeret.

Hele horoskopet

Konstant reagerer astrologer ved at afvise en sådan forskning, for de siger jo, at et horoskop er alle faktorer på samme tid. Det er syntesen, det kommer an på.

Nu kommer problemet: Syntesen eller hele horoskopet, hvad er det?

Ja, alle astrologer har vel en fornemmelse af, hvad det er. Det er ikke alle de enkelte faktorer hver for sig, men alle faktorerne sat sammen på en eller anden måde. Problemet er, at der ikke er regler for, hvordan man sætter alle dele sammen. Det er godt nok noget, at den øvede astrolog kan, det er noget man skal lære, og derfor kan man ikke sådan uden videre redegøre for, hvad en syntese er. Men netop hermed kan "syntesen" ikke falsificeres. Den er ikke entydig eller klar nok på forhånd.

De astrologiske byggestene indeholder på forhånd, eller a priori, alle udsagn. Det skal de jo gøre, fordi astrologen påstår, at hans værktøj omhandler alle livets aspekter og er for alle. Altså er der faktorer der kan fortælle, at en person er udadvendt eller indadvendt, anspændt eller rolig, lykkelig eller ulykkelig, single eller gift, direktør eller arbejder, rask eller syg, boende i DK eller i udlandet, belæst eller ikke belæst, etc. etc.

Da et horoskop indeholder alle udsagn a priori, det er jo hvad astrologer påstår, når de siger, at astrologi dækker alle livets aspekter, ja, så kan man aldrig falsificere syntesen. Der er altid en eller anden faktor (eller to eller tre tilsammen) som man kan pege på – og få det til at passe. En astrolog kan altså altid få et eller andet til at passe, fordi hun har alle faktorer til rådighed på forhånd. Det kan altid vinkles til de empiriske data. En person er måske syg, men man kan altid finde et eller andet aspekt, eller en planet i tegn eller hus, eller en eller anden fiksstjerne, og så få det til at passe. Eller man kan sætte to eller tre af disse faktorer sam-

men. Om ikke andet så kan man korrigere, så det passer. Det passer, fordi det er tilladt at korrigere fødselstidspunktet, naturligvis.

Netop når hele horoskopet må bruges (med eller uden korrektion) kan det ikke falsificeres, fordi det indeholder alle udsagn om virkeligheden a priori.

Symboler kan vanskeligt falsificeres

Nogle astrologer påstår, at de astrologiske faktorer er symboler, og at de skal omsættes til virkeligheden. De er symbolsk sande. Lad os f.eks. tage Måne konj. Saturn. Hvad er det? Ja, symbolsk en restriktion på Månen. Så hvis personen er hæmmet, ja, så passer symbolet. Har personen et dårligt forhold til sin mor, ja, så passer symbolet. Har personen en hustru, som er skrap og som passer på pengene (sådan står der hos grækeren Dorotheus), ja, så passer symbolet. Var personen syg i sin barndom, ja, så passer symbolet. Har person let ved at blive deprimeret, ja, så passer symbolet. Har personen meget struktur i sit liv, ja, så passer symbolet. Bliver personen gift med en ældre person, ja, så passer symbolet. Bliver personen ansat i en bank, minearbejder eller landmand, ja, så passer symbolet etc. etc.

Et symbol, blot et enkelt, gør det vanskeligt at falsificere teorien, for man kan nemt få det til at passe, og med mange symboler ved hånden, ja, så bliver det umuligt at falsificere.

Både den symbolske tydning og korrektion eller pludselig inddragelse af fiksstjerner, punkter eller andet, er alle hjælpe-hypoteser. De har alle til formål, at "få det til at passe". Syntesen, der mangler klare regler for hvordan den laves, kan altid drejes lidt i den ene eller anden retning – og optræder således i virkeligheden som en hjælpe-hypotese.

Drømmen om forskning

Der er hele tiden en undskyldning blandt mange astrologer om en forskning, der var forkert. Det var videnskaben, der snød eller var forkert, ikke horoskopet. Dybest set har man jo ikke forsket i hele hypotesen – und-

skylder mange astrologer. Det kan man heller ikke, for der er ingen klare regler for denne hypotese. Det nærmeste man kommer er, når en astrolog ved hjælp af hele horoskopet skal "gætte" nogle personer. Og foreløbig er der ingen astrolog, der entydigt har klaret dette i videnskabelige forsøg. Et sørgeligt eksempel så man for nylig i TV, da en astrolog mente at kunne bevise astrologien. "Det plejer jo at passe", som vedkommende sagde bagefter. Ja, det er jo netop det!

Højeste grad af falsificerbarhed

Popper lægger altså op til, at en hypotese skal have en så stor grad af falsificerbarhed, dvs. mulighed for at blive falsificeret, som mulig. Des bedre teori, des større falsificerbarhed. Som mere end antydnet i det forrige arbejder astrologer den modsatte vej, når de hævder "syntesen" eller hele horoskopets virkelighed. Ved at indføre hjælpe-hypoteser som symbolsk virkelighed, korrektion, syntese og lign. er astrologer med til at gøre astrologi til en pseudo-hypotese.

De astrologer som hævder, at man f.eks. ikke kan lave astrologi ud fra tegn alene, f.eks. soltegn, er således med til at fjerne astrologien fra et område, hvor den faktisk kan falsificeres. Ved at hævde sådanne udsagn kan man måske nok vinde troende astrologers respekt, for det virker jo lærd at man kan skabe en syntese, men man mister endegyldigt muligheden for at falsificere astrologien. Epistemologisk har man gjort astrologi til noget, der ligger på linie med religion, psykoanalyse og marxisme. ●

Den følgende artikel om Hume må ses som en forsættelse af denne artikel

Lars Steen Larsen er religionshistoriker med særlig interesse i de historiske og historisk-religiøse aspekter af astrologi

De gode spørgsmål

Den nødvendige forudsætning for astrologisk forskning er at vi leder efter de gode spørgsmål – som dels er astrologisk velfunderede, dels videnskabeligt håndterbare.

af Toni Haugen

Der har længe verseret en endeløs diskussion om, hvorvidt astrologi – udover at være "kunst", hvis succesrige udøvelse afhænger af astrologens talent – kan eller bør kaldes "videnskab", som under efterlevelse af naturvidenskabelige love og principper kan "bevises".

Blandt andet dette er i de elektroniske medier i de senere år bl.a. blevet diskuteret på Politiken OnLine, senere ændret til NetVærket og pr. 1. maj igen med ændret navn og profil, nu Politiken/Debatten. Debatterne i VEGA / ASTROLOGEN har haft enkelte indlæg med et videnskabeligt-filosofisk sigte. Astrologforeningens hjemmeside med det forholdsvis nyoprettede interne debatforum Den Røde Tråd har rummet denne debat, ligesom "Astrology Forum" i tilslutning til Christian Borups hjemmeside.

Den kedsommelige diskussion

Diskussionen i disse medier føres på to vidt forskellige fronter. Den første, kedsommeligste, og på forhånd mest forudsigelige, føres mellem astrologer / astrologinteresserede i almindelighed og de såkaldte "skeptikere", hvis udgangspunkt er, at astrologi – og andre uhåndgribelige fænomener som f.eks. telepati, clairvoyance og telekine-

se – er absurde og i naturvidenskabelig forstand derfor slet ikke eksisterer.

De sidste kan på ingen måde overbevises om noget andet, og deres hensigt med at gå ind i diskussionerne er udelukkende at håne og latterliggøre alt, som strider imod deres grundsyn. Med andre ord alt, som de ikke kan forstå og forklare ud fra den ortodokse naturvidenskabs (før Einstein) forholdsvis enkle og lineære begreber om årsag/ virkning og tredimensionalitet.

Peter Huston

En forstandig skeptiker, amerikaneren Peter Huston (hentet fra Skeptikernes hjemmeside <www.skeptica.dk>), har udtalt, at skepticisme *ikke er andet eller mere end en metode til intellektuelt selvforsvar*, og han, der kender skeptikerbevægelsen indefra, anfører, at *Skepticisme er en vigtig del af at jage enhver åndelig søgen på en sikker måde. Ikke desto mindre handler skepticisme om mistro og fokuserer på at modbevise ideer. Vil vi finde positive ideer, må vi gå andetsteds hen.* (oversættelse ved superskeptiker og netvært Willy Wegner).

Dette er gradvist blevet erkendt af en efterhånden større del af seriøse astrologer, MDA'er eller ej, som i starten håbefuldt har givet sig ind i en dialog, men langs ad vejen har taget konsekvensen og afbrudt enhver

diskussion med de trods alt få repræsentanter for det ikke videre omfangsrige skeptikernetværk, der har ytret sig, og som til fulde har efterlevet de ovennævnte stereotyper.

Den relevante diskussion

Den anden og langt mere relevante og spændende diskussion står mellem de astrologer – og det synes umiddelbart at være de fleste – som på den ene eller anden måde er godt tilfredse med tingenes tilstand og ikke har nogen særlig interesse i, at astrologi også kan ses under en videnskabelig synsvinkel – og dem, der går ind for en sådan tilnærmelse. Endda synes mange nærmest at være imod fokusering på videnskab og dokumentation, dels fordi det betragtes som ganske overflødigt, da enhver praktiserende astrolog jo med sig selv véd, at astrologien "virker". Dels fordi astrologen f.eks. kan føle sig under anklage, hvis han/hun ligefrem skal bevise sine fortolkninger og konklusioner. Dels fortaber man sig meget hurtigt i raffinerede filosofiske og hermeneutiske overvejelser, der konsekvent munder ud i, at stort set enhver naturvidenskabeligt orienteret forskning og statistisk bevisførelse er uanvendelig over for al astrologi – og så er man lige vidt!

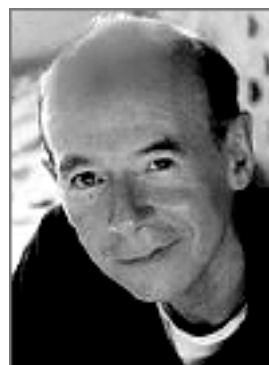
En del toneangivende astrologer argumenterer imod "videnskabeliggørelse" af astrologien ud fra det synspunkt, at astrologer sandelig ikke skal angle efter accept og godkendelse af "samfundet" og "videnskaben" i form af disses konventioner. Desuden har en sådan forsknings eventuelle resultater ikke nogen betydning for det praktiske arbejde i konsultationer direkte over for klienter.

Men er det ikke utopi at forestille sig, at en forskning, som med de nuværende forudsætninger kan udtænkes og tilrettelægges, overhovedet kan have relevans for de enkelte konsultationer? Det tilsvarende gælder jo f.eks. også i forbindelse med psykoterapi. Statistik har jo altid kun kunnet udsige noget om principper og generelle retningslinier, aldrig om enkelttilfælde og slet ikke i detaljer. Men skulle man derfor give afkald på en redelig forskning, hvis man kan finde

ud af stille "de rigtige spørgsmål"? Selv om den skulle benytte sig af statistiske metoder, dér hvor de er anvendelige. Men kun ganske få har til dato kunnet stille disse "rigtige spørgsmål". Skeptikerne har i hver fald slet ikke – og deres mange "negative" resultater på dette grundlag er med triumf af de såkaldte "skeptikere" gang på gang blevet brugt imod astrologien.

Grundforskning

Problemet kan vel i virkeligheden være, at der ikke foreligger ret megen astrologisk grundforskning, dvs. en forskning, hvor målet ikke er praktisk anvendelighed og bekræftelse af udviklede tydningsmæssige detaljer, men alene at finde frem til grundlæggende kendsgerninger, der er betingelsen for, at astrologien overhovedet er andet og mere end en smuk drøm i astrologernes og visse "troendes" sind. Altså, at der virkelig ER en sammenhæng mellem "himmelske" fænomener og forhold her på Jorden, bl.a. vedrørende de enkelte mennesker (og andre jordiske fænomener).

Michel Gauquelin

Uden en sådan – påvist – sammenhæng er enhver tale om seriøs astrologi faktisk absurd, som skeptikerne jo så triumferende bemærker. Samtidig prøver de af alle kræfter at nedgøre den eneste seriøse astrologiske grundforskning, der endnu er foretaget på denne klode – Gauquelin's epokegørende og meget grundige studier over planeteffekter (betydningen af i alt 5 planeters aksenærhed), en række planeters sammenhæng med personlighedstræk, kosmisk arv og betydningen af ikke-kunstigt igangsat fødsel. Og som altså – imod al 'sund fornuft' og

'skeptisk' forudindtagethed – med skyhøj statistisk signifikans bekræfter en sammenhæng mellem Kosmos og mennesker. Her har skeptikerne ganske vist – krampagtigt – søgt at benægte dette og henvist til nogle få undersøgelser over Mars-effekten, som imidlertid er så fyldt med fejl og bias (forudfattede meninger), at de ikke kan tillægges betydning.

De gode spørgsmål

Spørgsmålet er: Er det muligt at finde frem til "de rigtige spørgsmål" inden for området "astrologisk grundforskning", og dernæst tilrettelægge og gennemføre en sådan forskning af elementære astrologiske begreber, før man forvilder sig ud i indviklede individualastrologiske tydningsraffinementer? Eller højtflyvende filosoferende betragtninger?

Sagen er jo, at astrologien trods alt "virker" i vores almindelige hverdagsverden. Nogle af dens udslag burde derfor også følge denne verdens love mht. statistik, sandsynlighed, tilfældigheder, unøjagtigheder osv., hvilket vore skeptiske modparter ikke tøver med at gøre opmærksom på. Det kunne være en fornem opgave for det astrologi-

ske samfund at sætte dagsordenen for, hvilke spørgsmål, der er "de rigtige" i forbindelse med grundforskning – en forskning, der sandsynligvis ikke umiddelbart vil gavne den enkelte. Og bidrage til gennemførelse af et relevant undersøgelsesprogram. ●

Bearbejdet indlæg fra
Astrologforeningens medlemsblad 'Astrologen'

Tony Haugen er retspsykiater emeritus
med årelang interesse for astrologi

Alfabetisk oversigt over artikler i 1. årgang

- ADC - astrology decimal classification af *Claus Houlberg* 4/03
- Astrologisk metodologi fra et deduktivt synspunkt af *Vladimir Gorbatshevich* 1/03
- At forstå er ikke at forklare - om nomotetik og hermeneutik af *Claus Houlberg* 2/03
- Det astrologiske sprog, et rids af dets hermeneutik, semantik og semiotik af *Claus Houlberg* 2/03
- Forskningens troværdighed af *Claus Houlberg* 1/04
- En dialog mellem astrologi og videnskab af *Maarit Laurento* 4/03
- Gilbert Tjørnums astrologiske relativitetsteori af *Gilbert Tjørnum* 4/03
- Grundforskning i elitens astrologi af *Claus Houlberg* 3/03
- Kritik af kritikken af *Claus Houlberg* 2/03
- Kulturel astronomi og astrologi af *red.* 1/03
- Moder Måne og M-lyden af *Franz Michaelis* 1/03
- Saturn som objektet, en skitse i filosofisk og astrologisk tradition af *Leif von der Wehl Mikkelsen* 2/03
- Odontografisk astrologi - et nyt fagområde af *Mona Frid Ploug* 3/03
- Udgangspunkter for astrologisk forskning af *Claus Houlberg* 1/03
- Universitetsastrologi - med bibliografi for 111 doktordisputatser i det 20. årh. af *Red* 3/03

Horoskopets kontekst og fænomenologi

Tag et horoskop ud af dets kontekst og det berøves sin mening. Denne enkle konstatering er forunderligt nok et overset faktum i mange astrologiske undersøgelser – om end forholdet er fundamentalt for fagets praksis

af **Claus Houlberg**

Det er ikke muligt at tyde et horoskop meningsfuldt, dersom det er taget ud af sin sammenhæng (kontekst). Dette basale forhold hviler på den simple kendsgerning, at et horoskop i sig selv intet fortæller om, hvad det skal bruges til. Det kan være opstillet for en aktie, en hundehvalp, et kæmpefirma eller en fabriksarbejder. Der er en række andre forhold, der heller ikke fremgår af den nøgne horoskoptegning. Et horoskops tydning er derfor dybt afhængig af en redegørelse for disse forhold, hvilket tilsammen udgør den nødvendige fænomenologiske beskrivelse af et horoskops kontekst.

Vigtigheden heraf er ofte blevet understreget af praktiserende astrologer. især Johan Hjelmborg er kendt for utrætteligt at understrege kontekstens betydning. Og man kan sige, at de statistiske undersøgelser underbygger påstanden. Der er på navnlig amerikanske universiteter udført en del forskningsprojekter, hvor astrologer skal sammenholde et antal personer (eller beskrivelser af samme) med at tilsvarende antal horoskoper. Og i næsten alle tilfælde klarer astrologerne sig ikke bedre, end hvis man havde slået plat og krone.

Disse undersøgelser konkluderer, at det

er astrologernes kunne, der ikke står mål med deres ord herom. Men da disse undersøgelser reelt set er skabt af lægfolk (astrologisk set), så er det meget naturligt ikke haft forskernes bevågenhed, at det var noget ganske andet, de undersøgte. Der er en vigtig pointe heri, idet hverken de involverede astrologer eller de involverede lægeforskere har været tilstrækkeligt opmærksomme på kontekstens betydning. At skulle tyde et horoskop, der er berøvet sin kontekst, er en situation ingen praktiserende astrolog nogensinde vil befinde sig i, og en forskning bliver jo ikke mere 'videnskabelig' af at kreative kunstige og uvante forhold.

Auguste Comte
1798-1857

Fænomenologiens opståen

Feltet fænomenologi har eksisteret i over hundrede år. Oprindelsen daterer sig tilbage til den splittelse mellem naturvidenskab og humanvidenskab, der indtrådte 1800-tallet, hvor den sidste blev kaldt åndsvidenskab (Geisteswissenschaft). Splittelsen skete med opkomsten af den såkaldte Positivism, der undertiden ses tilskrevet den franske filosof

Descartes (1596-1650), blev dog historisk formuleret af franskmænden Auguste Comte et par hundrede år senere. Grundtanken var at alene positive (reale) kendsgerninger, hvis udstrækning i tid og rum kan defineres og måles, kan gøres til genstand for videnskab. Dermed blev studiet af den menneskelige bevidsthed og dennes produkter for en stor del reduceret til ikke-videnskab.

Edmund Husserl
1859-1938

I åben protest mod positivismens frem-march formulerede den tyske psykolog Edmund Husserl i 1900-01 en kritik og protest herimod. Denne tog form af en ny beskrivelsesmetode, han kaldte filosofisk fænomenologi. I sit værk *Allgemeine Einführung in die reine Phänomenologie* fra 1913 giver han en revideret og udbygget indføring i metoden som alment anvendelig i humanvidenskaberne. Tanker, som den amerikanske astrolog Dane Rudhyar uden tvivl har kendt til, da han formulerede den humanistiske astrologi i 30'erne. Alene hans indledende tanker om astrologien som en art algebra bringer tanken hen på Husserls tidlige arbejder om sammenhængen mellem matematik og psykologi.

Dermed uddybedes de to videnskabskulturer, natur- og humanvidenskabernes, yderligere. Dog sker der i de seneste årtier op til millenniet en 'humanisering' af naturvidenskaberne i erkendelse af at forskernes psykologi ikke kan adskilles fra de objektive studier. Tanker som Albert Einstein tidligt erkendte. Og ligeledes sker der en 'naturvidenskabeliggørelse' af de humanistiske fag i og med den stigende anvendelse af metoder, udviklet indenfor de såkaldt ek-

sakte videnskaber.

Reduktion eller helhed

Alligevel er der en fundamental forskel i tænkemåde, idet fænomenologien stræber mod en helhedsbeskrivelse, hvor de såkaldt 'eksakte' videnskaber stræber mod at reducere sig frem til håndterbare, definerbare og målbare variable.

Den fænomenologiske metode kerer sig ikke om, hvorvidt den nødvendige beskrivelse indeholder målelige eller ikke-målelige kvaliteter, men alene om dannelse af en dækkende helhedsbeskrivelse, der kan danne afsæt for en forståelse af et givet fænomen.

I astrologisk praksis er det velkendt, at der kræves et vist minimum af oplysninger, før et horoskops kontekst kan bestemmes. Nogle af disse er uhyre eksakte og andre er vanskelige eller umulige at måle. Dels drejer det sig om et antal oplysninger, der ikke vil fremgå af selve horoskopet, og som vil være nødvendige for at identificere horoskopets 'genstand' (får, dato, tidspunkt, sted, køn etc.). Dels vil det være nødvendigt med informationer for at kunne vælge det meningsfulde niveau for tydningen (modenhed, kulturtilhør etc.).

Adgang til et horoskop uden adgang til horoskopets kontekst, som her beskrevet, vil efterlade alt for mange uløste spørgsmål for astrologen til at der vil kunne gives præcise tydninger. Giver blot mangelfulde oplysninger vil der fortsat være betydelige usikkerheder og tydningens udsagn vil alene have karakter af hypoteser.

Helhedsbilledets betydning

Årsagen til de beskrevne usikkerheder er den enkle, at astrologi arbejder hermeneutisk, dvs. med tydning af enkelte faktorer ud fra et helhedsbillede. Kan denne helhed ikke dannes ud fra de foreliggende oplysninger, vil horoskopets tydning blive usikker. Formålet med den fænomenologiske beskrivelse af horoskopets genstand er at minimere denne usikkerhed ved at skaffe informationer nok til at det nødvendige helhedsbillede kan dannes.

Paul Ricoeur
f. 1913

Denne fremgangsmåde og problemstilling kendes i alle kunsthistorier, hvorfor den franske sprogfilosof Paul Ricoeur påpegede, at hermeneutik er både videnskab og kunst. Dermed mente han, at delene i forskelligt omfang kan defineres videnskabeligt, medens dannelsen af et sammenhængende helhedsbillede (syntese) i sidste ende er en kunstnerisk proces. Af præcis denne årsag taler man om bygningskunst, lægekunst, tydningskunst etc., og sideløbende kan fagene også definere videnskabelige sidestykker hertil.

Syntesedannelse er astrologiens kerneområde, hvorfor ethvert tiltag i videnskabens navn, der forhindrer denne, vil føre til utilfredsstillende 'negative' resultater. Over ses med andre ord nødvendigheden af en fænomenologisk beskrivelse af horoskopets genstand, vil horoskopets tydning blive be- hæftet med så store usikkerheder, at den bliver ubrugelig. Som nævnt tidligere i artiklen er statistikken herfor overvældende.

Det halve fag

Denne tænkemåde kan føres videre, idet en viden om astrologi må matches med en viden om det emne, et horoskop opstilles for. De seneste par årtier har der derfor været en stigende tendens til at astrologer dygtiggør og specialiserer sig på denne måde. Indenfor psykologisk astrologi (natalastrologi) er det mere og mere almindeligt af se terapeutuddannede praktiserende. Indenfor erhvervsastrologi ses oftere og

oftere merkonomer eller tilsvarende.

Disse tendenser giver mere og mere kvalificerede astrologer, der kan yde mere og mere dybtgående fænomenologiske beskrivelser af horoskopernes genstande. De samme tendenser bør afspejle sig i den astrologiske forskning. Til dette brug vil det fremover næppe være tilstrækkeligt at blot besidde almen viden om en given astrologisk disciplin.

Det vil selvfølgelig være nødvendigt at være uddannet hermeneutisk, dvs. være i stand til at aflæse et horoskop meningsfuldt ud fra fagets tydningsregler. Men dersom man alene ser astrologi som et sprogfag – det vil sige som en hermeneutisk disciplin – vil man blot have et halvt fag, dvs. være gået glip af dette fags forbindelse til den aktuelle virkelighed. En forbindelse som kan beskrives fænomenologisk.

Det gensidigt supplerende forhold mellem fænomenologi og hermeneutik er på denne måde grundlæggende for en astrologisk forskning på fagets egne præmisser, hvilket er det samme som både filosofisk og metodisk at respektere fagets egenart og dets særlige problemstillinger. ●

Claus Houlberg er astrolog, cand.arch.
eksam. psykoterapeut samt
dokumentalist ved Astrologisk Museum

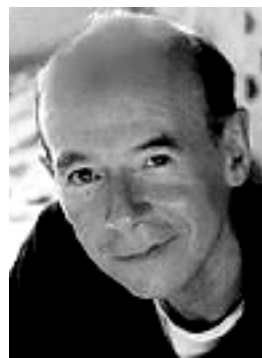
LITTERATUR:

- Piaget, Jean : De humanistiske videnskaber. Problematik og placering, København 1975
- Husserl, Edmund : Fænomenologiens idé, København 1997
- Ricoeur, Paul : Sprogfilosofi, København 1968

Gauquelins nøgle

2. del af Elitens Astrologi

Michel Gauquelins astrologiske forskning giver anledning til undren blandt både udenforstående videnskabsfolk og indforståede astrologer. Hvorfor er det kun eliten, der giver udslag i de berømte Gauquelin-zoner?

af **Claus Houlberg**

Den franske psykolog og statistiker Michel Gauquelin publicerede siden 1952 resultaterne af en omfattende forskning i astrologi, udført sammen med sin hustru Françoise Gauquelin. Resultaterne skabte en storm i den akademiske verden, idet der her blev åbnet for en (i den verden) ukendt sammenhæng mellem kosmos og jordeliv.

Dønningerne efter denne storm har for en stor del overdøvet visse bølger i det astrologiske samfund, hvor Gauquelins resultater tilsyneladende ikke stemmer overens med astrologisk tradition. Artiklen *Elitens Astrologi* fra CORNELIUS 2/03 gør opmærksom på en anden synsvinkel med spørgsmålet:

“Hvad hvis Gauquelin har ret?”

Artiklen gennemgik de tekniske og tydningsmæssige problemer Gauquelins arbejde frembyder for astrologer, og den foreliggende artikel ønsker at bringe denne synsvinkel videre ved at oversætte hans forskningsresultater til en tydningsnøgle. Denne nøgle er af betydning, dersom hans resultater skal kunne omsættes til brugbare tydningsudsagn, som kan undersøges i praksis. Forskningen vil skulle løbe i to retninger, der er tydeligt forskellige, men som

begge er af afgørende og gensidigt supplerende betydning. Dels en fænomenologisk undersøgelse af, hvad der er karakteristisk for en elite på et givet felt, samt hvad der motiverer denne elite, dvs. hvad der er dens succeskriterier. Dels en hermeneutisk undersøgelse af den særlige astrologiske indsigt, som Gauquelins resultater åbner op for, samt hvorledes denne hænger sammen med astrologiens øvrige tydningskorpus.

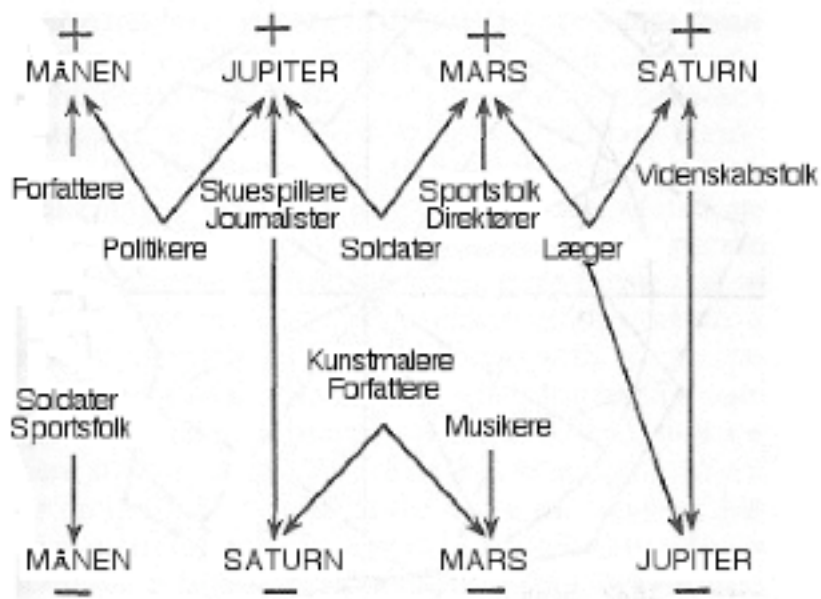
Elitens fænomenologi

I klassisk astrologisk forståelse består en elite af mennesker, der har nået deres ambitioners mål, symboliseret ved MC og tiende hus. Gauquelins forskning viser imidlertid en markeret niendehus og tolvtehus dominans, som ikke harmonerer hermed. Der er opstillet to muligheder herfor: Enten er Gauquelins fødselsdatamateriale forkert, eller også har Gauquelin afdækket en ny gren af astrologien, elitens astrologi. Det er den sidste mulighed, der følges her.

Elite er et yderst udansk fænomen og i sig selv en hån mod janteloven, hvorfor det ikke er et specielt attraktivt forskningsområde. Ikke desto mindre er det nødvendigt at se nærmere på fænomenet. Første del af artiklen benyttede cykelsportens Bjarne Riis som case-story (kasuistik) og afdækkede en klar forskel mellem på den ene side ikke-elitens forventninger og billede af eliten og så på den anden side elitens faktiske arbejde og psykologi. Det blev her klart, at elitens inderste motivation ikke nødvendigvis er forføl-

gelse af ambitioner i klassisk forstand, men måske snarere kan være enten forfølgelse af indre mål i dyb psykologisk forstand eller at måle sig med de bedste i verden. I begge tilfælde en ambition om at overskride grænser, snarere end at opnå social position og anseelse. Det er som om dette sidste i højere grad er et biprodukt af den indre stræbens resultater, end den er et virkeligt mål i sig selv.

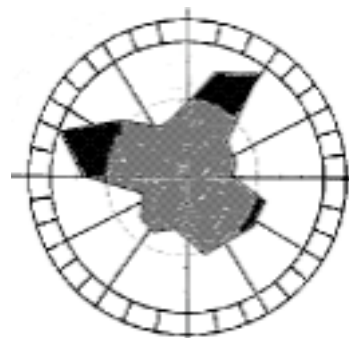
Det vil være nødvendigt med en fænomenologisk undersøgelse af elitens socio-psykologi for at få klarlagt feltet yderligere. Den heraf fremkomne forståelse vil danne afsæt for den dybere astrologiske forståelse af den tydningsnøgle, der kan læses af Gauquelins arbejde.

Elleve professioners elite

har ved fire planeter vist karakteristiske positioner i niende og tolvte hus. Enten ved planeten er der (+) eller ved ikke at den ikke der (-)

Kilde:
Gauquelin : Cosmic influences on human behaviour [1978]

Elitens astrologiske hermeneutik

I sin bog *Cosmic Influences on Human Behaviour* (1978) sammenfattede Gauquelin sin astrologiske forsknings resultater i et skema, der vises hosstående sammen med den statistiske fordeling. Her ses hvilke planeter, der optrådte i Gauquelinzonerne ved de forskellige professioners elite. Desuden vises hvilke planeter, der markant *ikke* optræder ved enkelte professioners elite.

Dette skema kan oversættes til et skema, der kan benyttes til afprøvning af hans statistiske resultaters eventuelle værdi i praktisk horoskoptydning. Det bemærkes, at Gauquelins resultater for de forskellige planeter ikke er identiske, men absolut sammenlignelige, samt at de alle peger på henholdsvis niende og tolvte hus' centrale betydning.

Videre peger Gauquelins resultater på, at astrologer måske skal revurdere enkelte pla-

neters eller professioners karakteristika. Atter står vi her ved et samspil mellem den fænomenologiske beskrivelse af horoskopets kontekst og selve professionens astrologiske hermeneutik. Astrologen kan ikke undvære nogen af dem i det praktiske tydningsarbejde. Men de øgede krav til den fænomenologiske beskrivelses indhold og præcision antyder også den øgede specialisering, astrologerne står overfor her ved årtusindskiftet.

Det er ganske nødvendigt, men ikke længere tilstrækkeligt med en almen uddannelse i astrologi. Der behøves også større specialkendskab til de felter astrologen arbejder indenfor. Ellers vil det ikke være muligt at give udtømmende eller præcise tydninger her. Dermed kan man sige at Gauquelins resultater også skaber mærkbare dønninger i det astrologiske samfund, rækkende helt tilbage til astrologernes uddannelse.

Perspektiver

Man kan sige at Gauquelin viser vejen frem for astrologien, men samtidig viser han også, hvor langt der er igen, før vi kan sige, at vi fagligt er trådt ind i det nye årtusinde. Foran os ligger uhyre mængder forskning og dokumentation. Dels i efterprøvning af kendt viden, dels i inddæmning af nye videnområder. For nogle vil dette scenario være skræmmende og kalde på effektivt forsvaret af kendte bastioner. For andre vil det virke som en frisk morgenbrise, der åbner for ny udvikling og større perspektiver. Under alle omstændigheder er astrologien ikke længere den samme efter Gauquelin.

Eksempelvis ville det da være fascinerende med en Gauquelin-inspireret undersøgelse af astrologerne selv. Hvad er karakteristisk for eliten blandt vore fagfæller? Man kan danne sig et kvalificeret skøn ud fra vor tydningsmæssige arv, men ville det ikke være godt også at *vide* det? Måske kan de nyere astrologer være anderledes motiveret end tidligere tider? Og det ville være spændende at se, om alle symboltydere er i familie med hinanden, set på denne måde, eller om astrologerne er helt specielle?

Spørgsmålene er mange og der bliver nok at se til. Et sted at begynde, vil være at praktiserende rent eksperimentelt begynder at anvende den hosstående tydningsnøgle, som Gauquelin forsynede os med – samt at vi publicerer resultaterne hermed som bidrag til at gøre denne store pioners arbejde færdigt. ●

Claus Houlberg er astrolog, cand.arch.
eksam. psykoterapeut samt
dokumentalist ved Astrologisk Museum

ELLEVE PROFESSIONER og deres 'elite-planeter' i 9. Hus og 12. Hus

+ tilstedeværelse
– fravær

FORFATTERE

+ **Månen**
– Saturn og Mars

SKUESPILLERE

+ **Jupiter**
– Saturn

MUSIKERE

– Mars

KUNSTMALERE

– Saturn og Mars

JOURNALISTER

+ **Jupiter**
– Saturn

SPORTSFOLK

+ **Mars**
– Månen

DIREKTØRER

+ **Mars**

SOLDATER

+ **Mars** og **Jupiter**
– Månen

LÆGER

+ **Mars** og **Saturn**
– Jupiter

VIDENSKABSFOLK

+ **Saturn**
– Jupiter

POLITIKERE

+ **Månen** og **Jupiter**

Hume, empiri og den filosofiske empirisme

En empirisk undersøgelse baserer sig på kendsgerninger, på data, og på objektive forekomster. Det er i praksis en metode, der ud fra en hypotese indsamler data som bevis for hypotesen. Der er dog forskel på videnskabelig empiri og filosofisk empirisme, og artiklen indkredser forskellene

af Lars Steen Larsen

Det er en almindelig antagelse, at forskning inden for naturvidenskaben eller de humanistiske videnskaber kan være såkaldt empiristisk. Dette betyder i praksis, at der til grund for en undersøgelse foreligger en optælling eller en måling af en række fænomener i virkelighedens verden. En empirisk undersøgelse baserer sig på kendsgerninger, på data, og på objektive forekomster. Går man i detaljer omkring empiriske undersøgelser, eller videnskabelig produktion, der anvender udtrykket, vil man dog finde, at "den empiriske metode" langt fra er noget entydig. Nogle vil mene, at det er en undersøgelse, der alene baserer sig på indsamlede data, mens andre, f.eks. Karl Popper, vil mene, at metoden er idealistisk. Man kan ikke, hævder han, bare undersøge virkeligheden og så udlede en teori. Man forsker altid med nogle bagtanker, fordi man har en formodning om, hvilket teori man vil undersøge. I praksis kan man heller ikke få penge fra universiteter eller fonde uden at gøre rede for, hvilke formodede sammenhænge,

David Hume 1711-1776

man er på jagt efter. "Hvad forventer vi at få ud af det her?" - vil de bevilgende udvalg altid spørge om. Mange har den opfattelse, at empiri er at indsamle data fordomsfrit uden bagtanker for så evt. at danne en hypotese ud fra de indsamlede data. Sådan er det bare ikke i virkeligheden. I praksis er en empirisk undersøgelse en metode, der har en hypotese, men som indsamler data som bevis for hypotesen.

Der er også forskel på videnskabelig empiri og filosofisk empirisme, og denne artikel vil i det følgende prøve på at indkredse forskellene.

David Hume og den filosofiske empirisme

Den skotskfødte filosof David Hume var som alle gode filosoffer interesseret i erkendelsesteori eller epistemologi. Denne gren af filosofien har siden sofisterne beskæftiget sig med at spørge til og så vidt muligt undersøge (i filosofisk forstand), om der gives sikker viden. Det kan formuleres på flere måder, f.eks.: Kan man vide noget med sikkerhed? Kan man vide noget overhovedet? Hvad kan man vide med sikkerhed, og hvad kan man

aldrig vide med sikkerhed? Hvad kræver det, at vide noget med sikkerhed?

Sir Isaac Newton
1643-1727

Hume var en stor beundrer af Newton og kendte dennes teorier. Han accepterer dem, men ser dem alligevel i et kritisk lys. Hume skelnede mellem det sjælelige og det fysiske eller mellem sind og krop eller mellem sind og den fysiske verden, som filosofen Descartes gjorde. De kan være to helt usammenlignelige størrelser; de kan med et moderne ord være inkommensurable. Man må altså skelne imellem, hvad der foregår i sindet (i hovedet), og hvad der foregår i virkeligheden - for at udtrykke det pragmatisk og lidt firkantet. Man må især spørge: Hvor foregår det, i virkeligheden (hvad det så end er) eller i hovedet på folk?

For Hume var matematisk viden ikke sådan uden videre en viden om virkeligheden. Matematisk viden foregår i sindet og hører ideerne til. Nu kan man verden over lære matematik efter de samme regler, men selv om metoden er standardiseret, er den ikke nødvendigvis virkelig. Den hører ikke den ydre verden til. Lad mig give et eksempel:

$$X^2 + 5 = 30 \quad (\nexists x = +, - 5)$$

Det er "sandt", at x er plus eller minus 5. Spørgsmålet bliver: Er dette en egenskab ved virkeligheden? Humes svar er, at matematik principielt er en opfundet færdighed, og at den foregår i sindet, men ikke i virkeligheden. Med andre ord ved man intet om virkeligheden, den virkelighed vi alle lever i og er en del af, selv om man kan løse ovenstående ligning. Der er ikke tale om, at det er noget, vi har erfaret (i den ydre verden),

men alene om at udlede en såkaldt analytisk dom. Tallene eksisterer ikke i den ydre verden, de eksisterer alene som forestilling i hjernen hos os mennesker. Der er f.eks. ikke et femtal ude i naturen; det findes ikke. Der kan være det, man gennem en konvention kalder "fem" æbler i en speciel sammenhæng, f.eks. i en kurv, men det er en konvention, fordi vi skal lære at tælle først, inden vi kan sige: "Der er fem æbler i skålen på bordet" Der kan således være fem æbler, fem mennesker forsamlet, fem heste på en eng, fem fugle i et træ etc., men 5-tallet findes ikke i naturen; det findes kun i forestillingen. Den matematiske disciplin, der kom tættest på virkeligheden var geometrien med dens linier, krumme linier, cirkler, kugler, kegler etc. ifølge Hume. Alligevel var den kun en sandsynlig viden, fordi dens grundlag er aksiomatisk, dvs. beror på antagelser, som man ikke kan vide med sikkerhed. Algebra udgjorde for Hume en sikker viden, men desværre er det ikke en viden om den virkelige verden. Det er kun en viden i vores sind.

Årsag og virkning

Højdepunktet i Humes filosofi er vel hans redegørelse for årsag og virkning og det forhold, der er mellem dem. Pointen er, at årsag og virkning som hovedregel er mentale konstruktioner. Det er noget vi menneske bruger om naturen, når vi under bestemte omstændigheder ser (eller sanser), at begivenhed B altid indtræder, når begivenhed A først indtræder. Netop her kan vi få en begrundet mistanke om, at A er årsag til B. Hume argumenterer for, at vi faktisk ikke kan vide det, og at det alene er en forestilling, vi har. Hume benægter ikke, at der ude i naturen eller den virkelige verden, er "noget" der undertiden kunne kaldes årsag og virkning. Han benægter at meget af det, som man mener er "årsag og virkning", overhovedet er det. Hume gør op med, at årsag og virkning kan udledes logisk. Han gør op med, at A har egenskaber i sig, der forårsager B. Vi kan højst erfare, at når A indtræder, så indtræder B også. Men fordi vi har erfaret det et vist antal gange, er det ikke sikkert, at vi vil erfare det 121. gang. Gennem begreber

"årsag" og "virkning" tillægger vi naturen "egenskaber", som den slet ikke har. Vi kan ikke udlede logisk at en hændelse A med nødvendighed medfører, at B indtræder. Sammenhængen mellem A og B kan aldrig deduceres alene ved hjælp af logikken.

Som eksempel kan man tage en række dødsfald, der skete i begyndelsen af det 19. århundrede, når kvinder blev indlagt på visse sygehuse, når de skulle føde. Det viste sig, at læger dengang dissekerede lig og uden at vaske hænder assisterede de så ved en fødsel. Da man ikke kendte til bakterier, kunne man ikke logisk forklare forbindelsen mellem at dissekere lig og de mange dødsfald for de fødende kvinder. Der gik lang tid inden nogen anede en sammenhæng, og at man begyndte at vaske hænderne på visse sygehuse. Først da man opdagede bakteriernes verden, begyndte der at komme "logik" og forbindelsen. Ingen kunne før regne ud, at der var en sammenhæng, uanset hvor megen logik, fornuft eller matematik man brugte. Den viden, der skulle til, var altså afhængig af erfaringen eller empirien. Først da man erfarede, at der eksisterede bakterier ved at se dem gennem mikroskop, begynde man at kunne se en forbindelse mellem bakterier og dødsfald. Men det er stadig ikke en logisk egenskab ved en bakterie, at den skal forårsage dødsfald, da nogle bakterier er ganske ufarlige – hvis man har et almindeligt immunsystem, viser det sig i dag.

Det er altså ikke en egenskab ved en bakterie, at den *skal* kunne dræbe. Mange betingelser skal være opfyldt, f.eks. et svækket immunsystem, eller at bakterien er ukendt i immunsystemet eller af det genetiske arvemateriale, således at kroppen ganske enkelt ikke kan producere noget forsvar. Det er ikke sådan til at vide, hvilke bakterier der er dødsensfarlige på forhånd. Eller hvilke virus, der er det. Erfaringen har lært at bestemme virus er yderst farlige. På forhånd, a priori, kan logik alene ikke bruges til at bestemme årsags-virknings forhold, fordi det aldrig alene ligger i "årsagen" at den kan skabe en bestemt virkning. Der skal være mange andre faktorer tilstede, før det bliver til, hvad man med en vis ret kunne kalde "årsag" og "virkning". Forholdet er

ikke logisk på den måde, at man kan regne det ud – medmindre man har fået en masse empirisk viden. Hume går så langt som til at mene, at A kan forårsage B, men ikke som nødvendighed. Dette betyder, at fordi A har forårsaget B 500 gange, er det ikke sikkert, at A også forårsager B 501 gange.

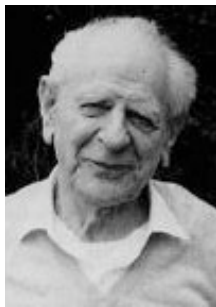
Hume tænker epistemologisk og spørger, hvad vi kan vide med sikkerhed? Hans svar bliver, hvad ovenstående antyder, at sikker viden, f.eks. algebra, lider af den skavank, at den ikke udsiger noget om virkeligheden, dvs. den verden vi kan sanse, f.eks. gennem øjet. Hans svar bliver også, at vi projicerer begreber ud på virkeligheden, f.eks. årsag og virkning (som nødvendighed), men de findes ikke derude. Det er noget, vi dybest set bilder os ind. Kun induktion kan give viden, men aldrig en sikker viden. Har man set f.eks. 100 hvide svaner, kan man ikke med sikkerhed deducere, at svane nr. 101 er hvid, for den kunne være sort. Der er en høj sandsynlighed for, at svane nr. 101 også er hvid, men det er ikke en sikker viden. Man kan ikke logisk bedømme eller deducere, dvs. slutte fra det almene til det specifikke, at svane nr. 101 er hvid. Ud fra erfaringen kan man således kun inducere, dvs. slutte fra det specifikke til det almene, at svaner er hvide med en hvis usikkerhed. Logik og erfaring er to helt forskellige størrelser, fordi de hører hver deres verden til. Logik hører til hjernens (sindets) verden, mens erfaring (sansning) hører til virkelighedens verden.

Emanuels Kant
1724-1804

Filosoffen Kant blev rystet, da han læste Hume, og hele Kants filosofi kan man se som et forsvar for, at der alligevel gives nogen form for sikker viden. Kant var klar over, at megen viden ikke var sikker viden. Også

han accepterede nu, at f.eks. matematisk viden kun apriori, dvs. *før erfaringen* var sand eller sagt på en anden måde: Analytiske domme kan ikke sådan uden videre overføres på virkeligheden. For Kant blev rum og tid ikke til egenskaber ved virkeligheden, men til begreber i vores hjerne. Hverken rum eller tid er sikre egenskaber ved virkeligheden. Kant bidrog for øvrigt selv til den astronomiske videnskab, og han var fuldt ud bekendt med, hvad videnskab er for noget, og han var fuldt ud bekendt med Newtons teorier. Tiden som sådan - som en fast størrelse - eller rummet som sådan, som en fast egenskab i sig selv, var ifølge Kant en ren forestilling, en projektion, som vi tillægger verden.

Sir Karl Popper
1902-1994

Empiri som videnskabelig metode

Humes påstand om, at den eneste vej til viden går igennem sansning og erfaring, og ikke gennem en masse analytiske domme, har inspireret videnskaben og filosofien siden da. I praksis er empiri synonym med såkaldt logisk positivisme, dvs. at opstiller en hypotese, teste den og få hypotesen bekræftet, afkræftet eller modificeret.

Empiri kan undertiden kuldkaste en række hypoteser. Ifølge Popper sker de store gennembrud, når man opdager, at en række observationer ikke passer med, hvad de etablerede teorier siger. Al iagttagelse er altid selektiv, siger Popper. Empiri findes således ikke som metode, for uanset hvad vi iagttager, sker iagttagelsen ud fra allerede indlærte normer, hvilket f.eks. kan være holdninger, moral eller indlærte videnskabelige metoder. Popper er således ofte enig

med Hume i, at det er sindet selv, der tillægger virkeligheden egenskaber, som vi "ser" – fordi vi apriori har tillagt virkeligheden disse egenskaber. Et stort gennembrud kan dog ske, såfremt iagttagelsen er så skæv, at den ikke passer med de etablerede teorier. Det er anomalien, der skaber muligheden for store videnskabelige fremskridt. Empiri er således i praksis ikke en metode, der skaber hypoteser, men en metode, der kan vælte hypoteser.

Astrologi og filosofisk empirisme

Hvis man skelner mellem empiri som en videnskabelig metode, ideelt eller virkeligt, og den filosofiske empirisme som en holdning til viden, vil man opdage, at Humes projekt kan bruges som et forsvar for astrologi. Ikke sådan at Hume forsvarede astrologien, for det gjorde han overhovedet ikke, men empirismen er et ganske godt våben mod videnskabelig skråsikkerhed.

Når astrologien f.eks. angribes af bestemte typer akademikere er tendensen, at angrebene fremsættes af skråsikre akademikere, og disse sjældent er forskere eller store forskere. Store forskere har en tendens til at holde mund, fordi de dybest set godt ved, at deres eget felt er angribeligt. De ved godt og har erkendt, at videnskabelig viden er angribelig både i metode og resultat. De ved godt, at videnskaben kan sige snart det ene, så det andet om et emne. De ved godt, at de betjener sig af en masse konstruktioner omkring "virkeligheden", og at de arbejder med begreber, der er påfund, men som i mangel på bedre er det bedste, man har at gøre godt med. De ved godt, at man ikke skal kaste med sten, når man selv bor i et glashus.

Astrologen kunne jo argumentere på følgende måde – ikke ved at gå ind for empiri, men for filosofisk empirisme:

- Jeg opsætter ikke en hypotese og laver deduktion. Jeg bruger den induktive metode og har erfaret, f.eks. 15 gange, at når f.eks. Saturn er i konj. med Månen, er folk ofte mistænksomme og har et dårligt selvværd. Hermed påstår jeg ikke, at jeg også vil erfare dette 16. gang, jeg ser konjunktionen. Jeg kan ikke vide dette med sikkerhed. Jeg påstår endvidere ikke, at konjunktionen mel-

lem Saturn og Månen er "årsag" til klientens situation. Jeg er i samme ret til at danne disse erfaringer, som alle mennesker har ret at danne erfaringer – for det er det eneste, vi dybest set kan gøre. Jeg har eksperimenteret og gennem erfaringen forsøgt at danne mig et billede af et stykke virkelighed – vel vidende at forståelsen af den verden jeg er sat i aldrig kan blive til sikker viden.

Omvendt er astrologen på tynd is, såfremt han eller hun påstår, at astrologi er videnskab i logisk positivistisk forstand. Her skal man have en hypotese, som astrologien faktisk har gennem sine byggestene, f.eks. at Mars i Vædder giver flere sports- eller militærfolk end normalt, men man skal også kunne bevise hypotesen, dvs. redegøre for at indsamlede data fra virkeligheden bekræfter udsagnet. Og det har astrologer til dato ikke magtet. Astrologer bør derfor snarest lære at føre sig frem som filosofiske empirister – og ikke som videnskabelige empirikere. ●

Lars Steen Larsen er religionshistoriker med særlig interesse i de historiske og historisk-religiøse aspekter af astrologi

CORNELIUS

Tidsskrift for
astrologisk dokumentation og forskning

Udkommer 4 gange årligt
Udgivet af Astrologisk Museum
ISSN 1602-9186

Ansv. redaktør : Claus Houlberg

Redaktionens adresse:

Tidsskriftet Cornelius
Astrologisk Museum c/o AstrologiHuset,
Nørrebrogade 66 D, 2200 Kbh N

Redaktionens email:

cornelius@astrologimuseum.dk

Artikler angiver alene skribentens egen og ikke nødvendigvis redaktionens holdninger..Anonyme eller pseudonyme artikler bringes ikke

På hjemmesiderne www.astrologimuseum.dk
kan enhver hentes gratis:

Astrologisk Museums Forening

Medlemskab koster 375 kr/år
som indbetales på giro 581-9059